

יחסים בינלאומיים והמזה"ת

ד"ר איריס פרוכטר-רוזן

אשכול-סמסטר א' יום ג' 8-12

חדר 711

מטרת הקורס היא לנתח את השינויים המבניים שחלו במערכת הבינלאומית וביחסי העוצמה במהלך המאה העשרים בעיקר נוכח הזירה המזרח התיכונית. במסגרת זו ייבדקו מאזני הכוחות הבין-מעצמתיים במבחן הגורמים שהוליכו לפרוץ שתי מלחמות העולם ותוצאותיהן באיזורנו. כמו כן, נדון במלחמה הקרה גורמיה ומאפייניה, תהליכי דה-קולוניזציה והתפתחויות איזוריות מרכזיות במחצית השנייה של המאה העשרים. בסיום הקורס נבחן את המגמות העתידות להשפיע על איזורנו במישור הבינלאומי במאה ה-21, לאור ה"אביב הערבי" והמהפכות שהתחוללו השנה במזה"ת.

תיאור הקורס

הקורס יתמקד:

1. בהכרת הגישות השונות בחקר היחב"ל, מושגי יסוד ותיאוריות
2. נסקור את השחקנים העיקריים והכוחות המעצבים את מדיניות החוץ ואת היחב"ל
3. ננתח תהליכים, תופעות ובעיות יסוד ביחב"ל ובעיצוב מדיניות חוץ
4. נבדוק את ישומה של תורת היחב"ל במזה"ת: ננתח את המאפיינים הגיאוגרפיים והגיאוגרפיים של המזה"ת
5. נבחן את ההשלכות הנובעות ממבנה הסדר הפוליטי-כלכלי באיזור עבור חלופות מדיניות שונות ושימותן, והתכנות המלחתי

דרישות הקורס

מבחן מסכם, נוכחות והשתתפות

מהלך הקורס

נושא מס' 1:

יחב"ל - הגדרות, תיאוריות, היסטוריה של היחב"ל, גישות במחקר, מהות המחקר המודרני, הגדרות ותיחום, רמות ניתוח

נושא מס' 2:

מבנה היחב"ל ב-1900, ההגמוניה האירופית, השאלה המזרחית, ירידת כוחה של בריטניה, (סיבות ותוצאות), מלחה"ע הראשונה ותוצאותיה במזה"ת, המזה"ת בין 2 מלחמות עולם

נושא מס' 3: מלחה"ע השנייה - סיבות, תוצאות, ממערכת רב-קוטבית לדו-קוטבית

נושא מס' 4: המלחמה הקרה, הגוש הסובייטי, ברית ורשה מול ברית נאט"ו, דוקטרינת טרומן, יחסי המעצמות בתקופת חרושצ'וב, משבר הטילים בקובה

נושא מס' 5: עלייתו ונפילתו של הדטנט בין המעצמות, הקמת אש"פ, מלחמת ששת הימים ויום כיפור, קרטור וקמפ דייויד (חוזה השלום ישראל-מצרים), המהפכה באיראן

נושא מס' 6: עידן גורבצ'וב והתמוטטות ברית"מ, המהפכות במרכז אירופה, דה-קולוניזציה, תוכנית רייגן למזה"ת, העולם השלישי, האינתפאדה הראשונה.

נושא מס' 7: המערכת הבינלאומית לאחר סיום המלחמה הקרה, מלחמת המפרץ הראשונה, ועידת מדריד, הסכמי אוסלו, חוזה השלום ישראל-ירדן, רצח רבין, איחוד אירופה, אינתיפאדת אל-אקצא, עליית החמאס, איראן, המערכת הבינלאומית בשנות האלפיים (כולל ממשל אובמה ומדיניותו כלפי המזה"ת)

רשימה ביבליוגרפית

קנדי, פול. עלייתן ונפילתן של המעצמות הגדולות. דביר, 1992. פרקים 4-5.

כהן, סטיוארט. הסטוריה דיפלומטית של המאה ה-20. כרך א', עמ' 67-108, 133-180.

היצ'קוק, ויליאם. המאבק על אירופה, עם עובד, 2006. עמ' 113-141.

קגן, רוברט. "כוח וחולשה: ארה"ב ואירופה", תכלת, מס' 15, 2003, עמ' 39-70.

ז'ק, משה. הסכסוך הישראלי-ערבי בצבת המעצמות. קו אדום, 1986.

קנדי, פול. אל המאה ה-21. ספריית מעריב, 1993.

Mortimer, A. The Third World Coalition in International Politics. New York, 1997. pp.372-399.

Huntington S.H. "The Lonely Superpower", Foreign Affairs, V.78, No.2, 1999, pp.29-35.